

Witteveenkader 2015: minder wijn, meer zakken

Op 6 maart 2014 is de novelle (wetsvoorstel 33 847) op het door de Eerste Kamer aangehouden Wetsvoorstel verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen (voorstel 33 610) aangenomen. De Tweede Kamer heeft daarbij een nog in te dienen derde wetsvoorstel afgedwongen. De Eerste Kamer moet zich vervolgens over de ingrediënten uit een drietal samenhangende wetsvoorstellen buigen. Intussen moeten de sociale partners er maar chocola van zien te maken.

Doelstelling van de wetsvoorstellen is het inkrimpen van het fiscale kader voor pensioen – het zogenoemde Witteveenkader – het bewerkstelligen van een daarmee verband houdende lagere pensioenpremie en ter compensatie mogelijk een hoger nettoloon. De waarborgende maatregelen voor premieverlaging blijven onbesproken in dit artikel, evenals remuneratie- en governanceaspecten van compensatie voor het krimpende Witteveenkader. Dit artikel representeert de stand van zaken tot en met 6 maart 2014, de dag waarop de Tweede Kamer wetsvoorstel 33 847 heeft aangenomen.

■ NIET NIEUW, WEL BELANGRIJK

Allereerst bespreken we een aantal bestaande kwesties inzake pensioen. Ze staan los van de aanstaande verlaging van het Witteveenkader, maar zijn essentieel om weloverwogen tot een nieuwe pensioenregeling, c.q. pensioenvervangende regeling te komen.

Jan-Olivier Kuijkhoven en Natasja Winter

Mr. J.O. Kuijkhoven en drs. N.M. Winter zijn werkzaam bij KWPS te Amsterdam

Witteveenkader betreft bestuursrecht

Als de grenzen van het Witteveenkader worden overschreden, is de gehele aanspraak volgens de hoofdregel voor de loonbelasting belast (art. 10 Wet LB 1964).¹ Een regeling die niet (langer) past binnen het Witteveenkader, leidt bij de uitvoerder op grond van art. 19b juncto art. 6 Wet LB tot directe belastingheffing. De volledige waarde van de pensioenaanspraak wordt in de heffing betrokken, eventueel verhoogd met revisierente en boetes. De uitvoerder zal door middel van verrekening met het pensioenkapitaal verhaal plegen op de loonbelastingplichtige werknemer. Voor de werkgever zijn de consequenties minder verstrekkend, aangezien deze op grond van art. 10 Wet LB 'slechts' de hoofdregel hoeft toe te passen op nieuw te verwerven aanspraken. Het is van belang vast te stellen dat het fiscaal recht geen civieljuridische verboden of geboden kent. Het stelt slechts de fiscale behandeling van alle soorten beloning door de werkgever vast.

Pensioen is geen fiscale, maar een arbeidsrechtelijke afspraak

Een pensioenregeling kan niet eenzijdig, zonder te compenseren, worden gewijzigd onder het motto: 'de werkgever compenseert de werknemer niet voor wettelijke maatregelen'. Jazeker, de bestuursrechtelijke maatregel legitimeert de wijziging van de pensioenregeling en daarmee in het uiterste geval een eenzijdig-

Het fiscaal recht kent geen civieljuridische verboden of geboden. Het stelt slechts de fiscale behandeling van alle soorten beloning door de werkgever vast

dige wijziging. Zonder deze wijziging wordt de regeling immers bovenmatig, met alle nadelige gevolgen van dien voor uitvoerder, werknemer en werkgever. Dat de fiscale facilitering wegvalt, wil niet zeggen dat het fiscaal niet passende deel van de regeling niet zou kunnen worden gecontinueerd. Zowel het bovenma-

Arbeidsrechtelijk verzet zich in beginsel niets tegen handhaving van het niveau van de bestaande pensioenregeling

tige als het niet bovenmatige deel blijft zijn pensioenrechtelijk karakter behouden. Op beide pensioendeelen zijn het Burgerlijk Wetboek en de Pensioenwet van toepassing. Arbeidsrechtelijk verzet zich in beginsel niets tegen handhaving van het niveau van de bestaande pensioenregeling. Bij een significante daling van de pensioenopbouw en overigens een premieverlaging voor de werkgever ligt een compensatie zeer voor de hand. In een civiele uitspraak heeft Hof Den Bosch onder andere geoordeeld: 'Er is sprake van een onbevoegde eenzijdige wijziging nu de werkgever het nadeel van de fiscaal noodzakelijke wijzigingen in de pensioenregeling niet heeft gecompenseerd.'² Het is overigens niet altijd nodig een compensatie in de vorm van een brutoloonbestanddeel toe te kennen. De werknemersbijdrage kan bijvoorbeeld worden verlaagd als dit materieel gezien hetzelfde effect heeft.

Compensatie door splitsing van de pensioenregeling

De arbeidsrechtelijk meest voor de hand liggende maatregel om dezelfde pensioenhoogte als vóór de wijziging van het Witteveen kader per 2015 te kunnen waarborgen, is het (fiscaal) splitsen van pensi-

Mits correct toegepast leidt fiscale splitsing ertoe dat alleen het boven-Witteveense pensioendeel onmiddellijk met loonheffing wordt getroffen

oen. Mits correct toegepast leidt fiscale splitsing ertoe dat alleen het boven-Witteveense pensioendeel onmiddellijk met loonheffing wordt getroffen. Dit bovenmatig deel van de pensioenaanspraak verlaat – wegens en na loonheffing – de loonsfeer en wordt onderdeel van het vermogen; de uitkeringen zijn onbelast. Er is daardoor in fiscale termen sprake van een nettopensioen.

In termen van koopkracht na belastingen is het totale pensioen op deze manier even hoog als het voor 2015 was. Er kan wel een progressienadeel ontstaan, omdat de premies die in het nettopensioen zijn gevloeid, in beginsel tegen hogere progressieve tarieven zijn belast dan de uitkering die had plaatsgevonden als er geen bovenmatigheid was. Vermogensrendementsheffing en de onmogelijkheid aftrekposten als hypotheekrente of alimentatieverplichtingen te benutten, kunnen het belastingnadeel vergroten. Voor deze belastingnadelen kan een werknemer de werkgever in beginsel niet aanspreken; dit is het directe gevolg van een andere fiscale behandeling van pensioen. De werkgever hoeft pas te compenseren voor een belastingnadeel als er tussen partijen nettoloonafspraken zijn gemaakt.

Splitsing kan alleen plaatsvinden als daartoe vooraf een verzoek wordt ingediend bij de belastinginspecteur. Deze bepaalt bij alle samenstellende delen (pensioensoorten en pensioenhoogten) waar de splitsing ligt. Bij iedere aanpassing van de regeling of een verdere inkringing van het Witteveen kader moet in beginsel een nieuwe splitsingsbeschikking worden aangevraagd. Voor een pensioenuitvoerder is een gesplitst pensioen administratief vrij bewerkelijk. Omdat het nettopensioen bij uitkering onbelast is, moet de uitvoerder te allen tijde voorkomen dat er gelden vanuit het nog te belasten brutopensioen naar het nettopensioen vloeien. Vanwege het verbod op ringfencing bij een pensioenfonds is dit een behoorlijke opgave, zo wijst de praktijk en afstemming daarover met de fiscus uit.

Een extra administratieve handeling is het jaarlijks renseigneren van de vermogensrendementsheffing aan de Belastingdienst en de hiermee verband houdende waardebeoordeling. Op het moment dat er uitkeringen plaatsvinden, moet over het brutopensioen loonheffing worden ingehouden, over het nettopensioen niet. Voorts kunnen beide fiscale soorten pensioen niet worden geadmistreerd op hetzelfde UPO. De Pensioenwet en het FTK daarentegen zijn zowel van toepassing op het netto- als het brutopensioen, aangezien er sprake is van pensioen in de zin van art. 1 PW.

■ HET WITTEVEENKADER PER 2015

De wetsvoorstellen leiden voor alle werknemers tot een lager maximaal opbouwpercentage voor ouderdompensioen, partnerpensioen en wezenpensioen.³ Er is consensus bereikt over de volgende uitkomsten, waarbij voor (beschikbare)premieovereenkom-

- 1 Rechtbank Gelderland oordeelde daar anders over in haar uitspraak van 5 november 2013 en paste de hoofdregel slechts toe op het bovenmatige deel van het pensioen. Deze uitspraak moet naar het rijk der fiscale fabelen worden verwezen. Afgezien van de wettekst, is de jurisprudentie van de Hoge Raad zeer duidelijk.
- 2 Hof Den Bosch, PJ 2009/187.
- 3 Het arbeidsongeschiktheidspensioen blijft buiten schot. Op basis van de Wet LB blijven de maatschappelijke opvattingen ter zake doorslaggevend.

sten een evenredige verlaging van de staffels plaatsvindt en overigens naar onze verwachting in een groot aantal gevallen zal worden overgestapt van 4%- naar 3%-staffels. Onderstaande tabel geeft de verschillen in maximale opbouwpercentages tussen 2014 en 2015 weer.

	2014		2015	
	<i>middel-loon</i>	<i>eindloon</i>	<i>middel-loon</i>	<i>eindloon</i>
OP	2,15%	1,9%	1,875%	1,657%
PP	1,51%	1,33%	1,313	1,160%

Gevolgen voor het salarisdeel beneden € 100.000

Tot een salaris van € 100.000 leidt invoering van de wetsvoorstellen tot een daling van de jaarlijkse pensioenopbouw van circa 13% ten opzichte van 2014. Volgens de regering heeft 98,5% van de Nederlanders een inkomen dat onder dit niveau ligt. Ten opzichte van 2013 is sprake van een verlaging van circa 29% als ook de verhoging van de pensioenleeftijd – van 65 naar 67 jaar – in aanmerking wordt genomen. Deze daling geldt niet alleen voor het ouderdomspensioen, maar ook voor het partnerpensioen en wel ineens per 1 januari 2015. Het wordt weliswaar mogelijk over verleden diensttijd een knip aan te brengen voor het partnerpensioen, maar daar heeft een werknemer niets aan als de diensttijd nog grotendeels voor hem ligt.

■ ALTERNATIEF 1: NETTOPENSIOEN BOVEN HET MAXIMALE OPBOUWPERCENTAGE

Als sociale partners de werknemer willen compenseren voor de lagere fiscaal gefaciliteerde pensioenopbouw, kan dit in de vorm van een nettopensioen boven de fiscaal maximale opbouwpercentages. Een enkele werkgever heeft dit in het verleden al geïmplementeerd. De pensioenregeling moet dan worden gesplitst in een netto- en een brutopensioen zoals hiervoor omschreven.

Compensatie voor een lagere pensioenopbouw kan in de vorm van een nettopensioen boven de fiscaal maximale opbouwpercentages

Hoe gaat dit in zijn werk? De werkgever verstrekt ter compensatie een extra brutosalariscomponent. Hoe de hoogte van deze component kan of zou moeten worden bepaald, laten we hier buiten beschouwing. Na inhouding van de verschuldigde loonheffing wordt de nettopremie aangewend voor een netto-ouderdomspensioen en risicodekking voor een nettopartnerpensioen bij overlijden. Vanwege

ons progressieve stelsel voor de loon- en inkomstenbelasting drukt de belasting op de pensioenpremie op de een zwaarder dan op de ander. Een doorsnee-premie is daarom in beginsel niet mogelijk, tenzij men een werknemersopstand wil ontketenen. Deelnemers aan een nettopensioen hebben in de opbouwfase geen behoefte aan solidariteit en willen een geïndividualiseerd pensioen of in elk geval een premieovereenkomst waarop in de collectiviteit gemaakte beleggingsrendementen worden bijgeschreven. Een meer solidaire variant is de premieovereenkomst waarmee direct uitkeringen worden aangekocht.

Vrijwillig of verplicht?

In wetsvoorstel 33 610 is voorgesteld dat pensioenfondsen een bovenmatige pensioenregeling vanaf 2015 alleen nog op basis van vrijwilligheid aanbieden. Verzekeraars en PPI's kunnen wel een door de sociale partners overeengekomen verplichte regeling uitvoeren. Op basis van wetsvoorstel 33 610 kan het nettopensioen krachtens het voorgestelde art. 69 PW door de deelnemer worden afgekocht. De pensioenuitvoerder moet meewerken aan deze afkoop.

Hierin ligt naar onze mening het Waterloo besloten van nettopensioen. Iedere (gewezen) deelnemer of partner die weet dat hij in een minder dan gemiddelde gezondheid verkeert, zal afkoop laten plaatsvinden van een ingegane of niet ingegane, maar gegarandeerde uitkering. Hij ontvangt zo een waarde die veel hoger is dan de waarde op basis van de eigen levens-

Door de afkoopmogelijkheid voor nettopensioen zijn voor salarissen lager dan € 100.000 feitelijk geen afspraken meer mogelijk buiten de fiscale grenzen om

verwachting. Mensen die in goede gezondheid verkeren, zullen in beginsel niet afkopen en een groot beslag leggen op het vermogen van de uitvoerder, die het langlevensrisico draagt. Sterftewinst en langlevensrisico heffen elkaar niet langer op. De kostprijs van het nettopensioen zal door zelfselectie enorm stijgen. Daarbij wordt het hiervoor gesignaleerde risico dat netto- en brutopensioen zich zullen vermengen, aanzienlijk vergroot. Dit geldt met name voor pensioenfondsen, vanwege het verbod op ringfencing.⁴ Overigens worden uitvoerders geconfronteerd met een kortere beleggingshorizon, hetgeen leidt tot een lager rendement en een lastiger te voeren beleggingsbeleid. Kortom, welke uitvoerder is zo gek om na 2014 nettopensioen uit te voeren?

Door zelfselectie wegens de afkoopmogelijkheid voor nettopensioen kunnen sociale partners voor werkneme-

mers met een salaris lager dan € 100.000 feitelijk geen afspraken meer maken buiten de fiscale grenzen om. Dat lijkt ons een slechte ontwikkeling. Voorts geldt dat het voor pensioen in de zin van de Pensioenwet – en dus ook voor nettopensioen – niet is toegestaan werknemers te keuren. Voor vrijwillige of verplichte partnerdekkingen buiten de Pensioenwet om mogen verzekeraars wel keuringen laten plaatsvinden. De kans is groter dat nabestaanden tussen wal en schip gaan vallen als de voorgestelde afkoopmogelijkheid niet aan banden wordt gelegd.

Wij pleiten voor een proportionele afkoopmogelijkheid, te weten een jaarlijkse vrijwillige afkoop van 1,2% van het pensioenkapitaal

Wij pleiten ervoor dat de ongelimiteerde afkoopmogelijkheid voor nettopensioen door middel van het nog te verschijnen derde wetsvoorstel inzake het Witteveenkader 2015 wordt vervangen door een proportionele afkoopmogelijkheid, te weten een jaarlijkse vrijwillige afkoop van 1,2% van het pensioenkapitaal. Zelfselectie treedt dan niet langer op en sociale partners kunnen dan afspraken rond nettopensioen tot de grens van € 100.000 maken. Deze proportionele afkoopmogelijkheid moet de Tweede Kamer aanspreken, aangezien zij ook ter zake van de hierna te behandelen – van vermogensrendementsheffing vrijgestelde – nettolijfrente expliciet om een algemeen afkoopverbod heeft gevraagd.

■ ALTERNATIEF 2: NETTOSPAREN BOVEN HET MAXIMALE OPBOUWPERCENTAGE

In art. 7:631 BW is vastgelegd dat een werkgever geen beding mag opleggen aan de werknemer om bedragen op het loon in te houden, tenzij de werknemer de werkgever daartoe machtigt. Tevens is geregeld dat de werkgever de werknemer niet kan verplichten het loon of inkomen op enigerlei wijze te besteden. Dergelijke bedingen in de arbeidsovereenkomst zijn nietig en worden aangemerkt als een verbod op verplichte loonbesteding. Een werknemer is vrij om zijn loon naar eigen inzicht te besteden. Op deze hoofdregel zijn uitzonderingen gemaakt voor deelname aan een regeling bij een pensioenfonds, een verzekerde pensioenregeling in de zin van de Pensioenwet, een ander fonds dan een pensioenfonds of een regeling tot sparen.

In het Besluit fondsen en spaarregelingen uit 1971 is uitgewerkt wat wordt verstaan onder een 'ander fonds' en een 'regeling tot sparen'. De materiële regels die worden gesteld ten aanzien van de laatste twee vormen zijn in grote lijnen hetzelfde. Het voert te ver deze regels uitputtend te bespreken; belangrijk is te constateren dat er simpel aan kan worden voldaan. Zo moet het goed bijvoorbeeld toekomen aan

de deelnemer en bij diens overlijden aan de erfgenamen. Onder bepaalde voorwaarden en in ieder geval vanaf leeftijd 60 moet de deelnemer over het saldo kunnen beschikken.

Wij plaatsen nettosparen in het perspectief van het verkrapende Witteveenkader. Als de werkgever premie bespaart door verlaging van het Witteveenkader en deze premie aan de werknemer doet toekomen in de vorm van een extra salariscomponent, kunnen sociale partners overeenkomen om deze, na inhouding van loonheffing, in een spaarfonds of bij een spaarinstelling onder te brengen. Dit kan op basis van vrijwilligheid, waardoor er geen (beperkende) regels zijn. Het sparen kan ook verplichtend worden gedefinieerd, waarbij moet worden voldaan aan de regels uit eerdergenoemd besluit.

Nettosparen is net als nettopensioen – en in tegenstelling tot nettolijfrente – niet voorbehouden aan werknemers met een salaris boven een ton. Bij deze collectieve spaarregeling is het van belang om met een aanvaardbaar risico tot een zo hoog mogelijk rendement te komen en de kosten zo laag mogelijk te houden. Er is dus aanleiding om een beleggingsbeleid vast te stellen dat overeenkomt met de prudent person's regel van art. 52 PW. Het lijkt ons voor de werkgever en werknemers het meest passend als het

Nettosparen is net als nettopensioen – en in tegenstelling tot nettolijfrente – niet voorbehouden aan werknemers met een salaris boven een ton

collectief van de werknemers het beleggingsbeleid definieert in overleg met een externe vermogensbeheerder. Het deblokkeringsbeleid van een verplichte nettospaarregeling zal voor de werknemer voldoende aantrekkelijk en niet te paternalistisch moeten zijn. Deblokkeren voor vermogensrendementsheffing, aflossing van hypothecaire leningen, werk-naar-werk, om- en bijscholing zijn belangrijke voorbeelden. Voor de sociale partners biedt nettosparen kansen op het gebied van moderne arbeidsvoorwaarden.

4 De komst van het Algemeen Pensioenfonds vergemakkelijkt de splitsing van pensioen. Het verbod op ringfencing geldt daar niet voor, hetgeen een versimpeling van de administratie betekent en de kans op vermenigving tot praktisch nihil verkleint.

Gevolgen voor het salarisdeel boven € 100.000

De pensioenopbouw over het salarisdeel boven € 100.000 (minus franchise) daalt simpelweg met 100%, omdat pensioenopbouw niet meer wordt gefaciliteerd volgens de omkeerregel van de loonbelasting. De effecten zijn afhankelijk van de hoogte van het salaris. Hieronder twee voorbeelden:

2014		2015		
pensioen-grondslag	maximale opbouw	pensioen-grondslag	maximale opbouw	verschil t.o.v. 2014
€ 150.000	€ 3.225	€ 86.056	€ 1.614	-/- 50%
€ 500.000	€ 10.750	€ 86.056	€ 1.614	-/- 85%

Voor het nabestaandenpensioen geldt een vergelijkbare daling, waardoor de vraag opkomt of het tot de zorgplicht van een werkgever hoort om te voorzien in alternatieve dekkingen voor de enorme teruggang in risicodekking. De daling doet zich ineens, van de ene op de andere dag voor. De inmiddels door de regering geboden mogelijkheid van een partnerpensioenknp lost het probleem slechts gedeeltelijk op.

De alternatieven hiervoor genoemd voor het salarisdeel onder € 100.000, te weten nettopensioensparen of nettosparen, zijn in beginsel ook toe te passen op het salarisdeel boven de € 100.000. Beide alternatieven kunnen leiden tot vermogensrendementsheffing. Daarnaast en/of in plaats daarvan zijn er ook twee vrijwillige, van vermogensrendementsheffing vrijgestelde faciliteiten van toepassing.

■ ALTERNATIEF 3: NETTOFACILITEIT TWEEDE PIJLER

Op basis van het door de regering beloofde derde wetsvoorstel over het Witteveenkader 2015 wordt er ook in de tweede pijler een soortgelijke vrijwillige, van vermogensrendementsheffing vrijgestelde faciliteit als de hierna te behandelen nettolijfrente gecreëerd voor het salarisdeel boven € 100.000. Bij het verschijnen van dit artikel zal de door de regering aangekondigde richtinggevende brief van 2 april 2014 meer duidelijkheid hebben geschapen. De regering zit vanwege het verbod op ringfencing erg in haar maag met de uitvoering van bruto- en nettofaciliteiten door een pensioenfonds. Er lijken ons feitelijk twee keuzes: ofwel de hierna te bespreken nettolijfrentefaciliteit kan (toch) worden uitgevoerd door een pensioenfonds, ofwel er komt voor nettopensioen een identieke of vergelijkbare vrijstelling

De regering zit vanwege het verbod op ringfencing erg in haar maag met de uitvoering van bruto- en nettofaciliteiten door een pensioenfonds

als nu is geïntroduceerd voor nettolijfrente. In dat laatste geval is het essentieel dat de afkoopmogelijkheid van nettopensioen – zie ook ons betoog hiervoor – uiteindelijk niet in de Pensioenwet terecht komt, om bij afkoop zelfselectie te voorkomen. In beide gevallen zal de wetgever natuurlijk willen waarborgen dat bruto- en nettogelden zich niet vermengen.

■ ALTERNATIEF 4: NETTOLIJFRENTTE DERDE PIJLER

De per 2015 te introduceren nettolijfrente wordt vrijgesteld van de heffing van vermogensrendementsheffing, althans voor natuurlijke personen met een salaris boven de € 100.000. De nettolijfrente is het stiefbroertje van de opgeheven levensloopregeling, het kind van vut- en prepensioenregelingen. Ze lijkt geen lang leven beschoren. Dat wil niet zeggen dat ze geen interessante elementen kent. Allereerst is er de veelbesproken vrijstelling van vermogensrendementsheffing. Afhankelijk van de periode waarover wordt gespaard, kan dit belastingvoordeel enkele tot tientallen procenten belastingbesparing opleveren en bij de hoge inkomens vele tienduizenden euro's bedragen. De nettolijfrente is te combineren met de levensloopregeling, die voor trouwe spaarders nog blijft bestaan tot en met 2021.

De nettolijfrente is het stiefbroertje van de opgeheven levensloopregeling, het kind van vut- en prepensioenregelingen. Ze lijkt geen lang leven beschoren

Sparen voor een nettolijfrente vindt plaats uit nettoinkomsten of vermogen voor zover het bruto-inkomen meer dan € 100.000 bedraagt. Hiertoe wordt een nog te publiceren leeftijdsafhankelijke staffel vermenigvuldigd met de factor 0,48 en de uitkomst daarvan weer vermenigvuldigd met het bedrag dat de (geïndexeerde) aftoppingsgrens van € 100.000 te boven gaat. Personen met een inkomen boven de ton kunnen met hun nettolijfrentepremie de stap maken naar een bank, verzekeraar of beleggingsinstelling. De nettolijfrente is een individuele faciliteit die los staat van de dienstbetrekking. Werkgevers en werknemers kunnen afspraken rond een vrijwillig collectief maken en zo schaalvoordelen benutten in bijvoorbeeld de beleggings- en kostensfeer. De werkgever moet een eventuele werkgeversbijdrage aan iedereen doen en als loon uitkeren als een werknemer daar de voorkeur aan geeft.

Fiscale sanctie is het vervallen van de vrijstelling van de vermogensrendementsheffing. Het Register Belastingadviseurs heeft in zijn brief van 4 februari 2014 al opgemerkt dat deze sanctie voor een werknemer

lastig te controleren is. Hoe weet hij nu of zijn werkgever zich aan de regels houdt? De werknemer claimt de vrijstelling van vermogensrendementsheffing immers in zijn eigen aangifte inkomstenbelasting. Het is fiscaal gezien niet toegestaan een nettolijfrente af te kopen. De 'sanctie' is slechts het vervallen van de toekomstige vrijstelling van vermogensrendementsheffing. Revisierente en boetes zijn fiscaalrechtelijk niet van toepassing, aangezien er geen aftrek voor de loon- en inkomstenbelasting heeft plaatsgevonden. In het wetgevingsoverleg van 3 maart 2014 heeft de staatssecretaris van Financiën al gezegd in eerdergenoemd derde wetsvoorstel te willen zorgen voor een afkoopverbod van nettolijfrente. De bestedingsmogelijkheden van de nettolijfrente zijn overigens dezelfde als die van een reguliere (bruto)lijfrente: een (tijdelijke) oudedagsvoorziening of een partnervoorziening.

■ TEN SLOTTE

Deze aanpassing van het Witteveenkader heeft heel wat voeten in de aarde gehad. En nog zijn de kruitdampen niet opgetrokken. Vanuit de rechtszekerheid en zorgvuldigheid verdient het wetgevingsproces in onze ogen geen voldoende. Het is al zeer snel 2015. Daarom tot slot enkele overwegingen voor betrokkenen:

- *politiek*: schep duidelijkheid: haal de ongelimiteerde afkoopmogelijkheid voor nettopensioen uit wetsvoorstel 33 610 en kom héél snel met een goed doorwrocht derde wetsvoorstel;
- *werkgever*: start met voorbereidingen, zeker voor de inkomens tot € 100.000 en wees zorgvuldig bij het al dan niet toekennen van compensatie;
- *uitvoerder*: veel succes met ontwikkeling én administratie. Begin vooral op tijd;
- *werknemer*: ga aan de slag met je eigen financiële planning en wendbaarheid. ●